

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

SHIRLEY JACKSON

CASA BÂNTUITĂ

Traducere din limba engleză
MARIUS MICHAL KLIMOWICZ

București
2019

1

1

Nici un organism viu nu poate să ducă o existență sănătoasă în condiții de realitate absolută pentru prea mult timp; se spune că până și ciocârliile și cogașii visează. Hill House, antiteza sănătății mintale, se înălța singuratică pe fundalul dealurilor, iar înăuntrul ei sălășluia întunericul; așa dăinuise vreme de mai bine de optzeci de ani și poate că avea să mai dăinuie încă optzeci. Înăuntru, pereții se înălțau dreupți, cărămizile se aliniau ordonat, podelele erau ferme și ușile erau închise pe bună dreptate; liniștea se sprijinea cu nădejde de lemnul și piatra casei, și orice umbla pe acolo, umbla în singurătate.

Doctorul John Montague era un savant; își luase doctoratul în antropologie cu sentimentul obscur că acest domeniu îl va apropia cel mai mult de adevărata sa vocație: analiza manifestărilor supranaturale. Făcea uz de titlul lui în mod sistematic, sperând ca diplomele să-i confere un aer de respectabilitate, dacă nu de autoritate academică, în condițiile în care investigațiile lui nu erau chiar științifice. Îl costase destul de mult, atât financiar, cât și ca orgoliu, de vreme ce nu era un milog, să închirieze Hill House pentru trei luni, dar se aștepta să fie răsplătit cu vârf și îndesat de senzația

plăcută pe care avea să i-o stârnească publicarea lucrării lui de căpătâi, tratând cauzele și efectele anomaliilor paranormale dintr-o casă despre care se știa că este „bântuită“. Își dedicase viața găsirii unei case care să fie cu adevărat bântuită. Când aflase de Hill House, la început fusese sceptic, apoi plin de speranță, apoi înverșunat; nu era genul de om care să lase să-i scape comoara odată ce o găsisse.

Intențiile doctorului Montague cu privire la Hill House derivau din metodologia curajoșilor vânători de fantome din secolul al XIX-lea; urma să locuiască efectiv acolo și să observe ce se întâmpla. Inițial voise să urmeze exemplul acelei lady anonime care se mutase în Ballechin House și, pe toată durata verii, îi găzduia pe toți doritorii, atât cei sceptici, cât și cei convingși, crochetul și căutarea fantomelor fiind atracțiile principale, dar scepticii, pasionații și jucătorii buni de crochet sunt din ce în ce mai rari în ziua de azi; doctorul Montague se vedea forțat să angajeze asistenți. Poate că stilul de viață mai tihnit al epocii victoriene se potrivea mai bine cu investigațiile paranormale, sau poate că documentarea minuțioasă a fenomenelor dispăruse ca metodă de determinare a realității; în orice caz, doctorul Montague nu numai că trebuia să-și angajeze asistenți, dar mai întâi trebuia să-i găsească.

Deoarece se considera atent și conștiincios, petrecu destul de mult timp în căutarea acestora. Inspectă meticolos registrele societăților de cercetare a fenomenelor paranormale, arhivele ziarelor de scandal, rapoartele parapsihologilor și compuse o listă cu numele unor oameni care fuseseră implicați în evenimente anormale, într-un fel sau altul, indiferent pentru cât de scurt timp sau cât de dubioase ar fi fost circumstanțele. De pe lista lui elimină mai întâi numele persoanelor

care muriseră. Apoi, după ce șterse numele celor care i se păreau avizi de publicitate, cu o inteligență sub medie sau neadecvați pentru că aveau o tendință clară de a se plasa în centrul atenției, îi rămăseră doisprezece indivizi. Fiecare dintre aceștia primi apoi o scrisoare de la doctorul Montague prin care era invitat să-și petreacă toată vara sau o parte din ea într-o casă de țară confortabilă, veche, dar complet echipată cu canalizare, electricitate, încălzire centrală și saltele curate. Scopul șederii era să observe și să studieze diversele povești neplăcute despre casă, care se răspândiseră în cei optzeci de ani de existență. Nu se menționa în mod explicit că Hill House ar fi fost bântuită, deoarece doctorul Montague era un om de știință și, până când nu avea să trăiască pe pielea lui o manifestare paranormală la Hill House, nu se putea pronunța. În consecință, scrisorile lui aveau o anumită demnitate ambiguă, calculată în așa fel încât să stârnească imaginația unui anumit tip de cititor. Primi răspunsuri la patru dintre cele douăsprezece scrisori; ceilalți opt candidați ori se mutaseră și nu lăsaseră noua adresă, ori își pierduseră interesul pentru supranatural, sau poate că nici nu-l avuseseră vreodată. Celor patru care-i răspunseseră, doctorul Montague le scrisese din nou, indicându-le ziua când casa avea să fie locuibilă și adăugând indicații detaliate despre cum puteau ajunge acolo, deoarece, așa cum se vedea obligat să explice, informațiile legate de situarea ei precisă erau greu de obținut, mai ales din partea comunității rurale din jur. Cu o zi înainte de a pleca spre Hill House, doctorul Montague se lăsă convins să primească în compania lui selectă și un reprezentant al familiei care deținea casa; tot atunci, unul dintre candidați îi trimise o telegramă prin care-l anunța că renunță, dintr-un motiv

evident fabricat. Altul nu mai ajunsese deloc și nici nu mai scrise, poate din cauza unei probleme personale urgente. Ceilalți doi veniră.

2

Eleanor Vance avea treizeci și doi de ani când sosi la Hill House. Singura persoană din lume pe care o ura din inimă, acum că mama ei murise, era sora ei. Nu-și putea suferi cumnatul și pe nepoata de cinci ani și nu avea prieteni. Acest lucru se datora în mare parte celor unsprezece ani pe care-i petrecuse având grijă de mama ei invalidă, care-i aduseseră oarecare competență ca infirmieră și o inabilitate de a ieși la lumina puternică a soarelui fără să clipească. Nu-și putea aduce aminte de vreun moment când fusese cu adevărat fericită în viața de adult; anii cu mama ei fuseseră clădiți cu devotament în jurul vinovăției și al micilor reproșuri, al oboselii constante și al disperării nesfârșite. Deși nu-și dorise vreodată să devină retrasă și timidă, petrecuse atât de mult timp singură, fără a iubi pe cineva, încât îi era dificil să se adreseze altei persoane, chiar și în trecut, fără a fi foarte conștientă de sine, de incapacitatea stânenitoare de a-și găsi cuvintele. Numele ei apăruse pe lista doctorului Montague deoarece într-o zi, când avea doisprezece ani și sora ei optsprezece, iar tatăl lor murise de mai puțin de o lună, o ploaie cu pietre începuse să cadă pe casa lor, din senin și fără vreă indicație în ceea ce privește scopul sau motivul, pătrunzând prin tavan, prăvălindu-se cu zgomot asupra pereților, spărgând ferestre și ropotind exasperant pe acoperiș. Pietrele căzuseră cu intermitențe timp de trei zile, timp în care pe Eleanor și sora ei le deranjase mai puțin acest fenomen neobișnuit, cât

faptul că vecinii și tot soiul de gură-cască se adunau zilnic în fața ușii de la intrare, pentru a nu pomeni de insistența orbească și isterică a mamei lor că totul se datora oamenilor răi și pizmași din cartier, care voiau să-i facă de petrecanie de când se mutase acolo. După trei zile, Eleanor și sora ei fuseseră duse la casa unei prietene, iar pietrele încetaseră să cadă și nici că mai căzuseră vreodată, deși Eleanor, sora și mama ei se mutaseră înapoi, iar dușmănia cu întreg cartierul continuase la nesfârșit. Povestea fusese uitată de toată lumea, cu excepția oamenilor pe care i-a consultat doctorul Montague; bineînțeles că fusese uitată și de către Eleanor și sora ei, fiecare presupunând atunci că cealaltă fusese de vină.

În sinea ei, de-a lungul întregii sale vieți, de la prima amintire, Eleanor așteptase ceva precum Hill House. În timp ce avea grijă de mama – o muta pe acea bătrânică morocănoasă din scaun în pat, pregătea la nesfârșit castroane de supă și terci, își făcea curaj pentru rufele murdare –, Eleanor se agăța de năzuința că într-o zi se va întâmpla ceva. Acceptase invitația la Hill House răspunzând la scrisoare, deși cumnatul ei insistase să dea niște telefoane ca să se asigure că acest doctoraș nu avea ca scop s-o inițieze în niște ritualuri animalice implicând unele practici despre care sora lui Eleanor considera că nu se cade să fie cunoscute de către o femeie necăsătorită.

– Se prea poate, șoptea sora lui Eleanor în intimitatea dormitorului matrimonial, se prea poate ca doctorul Montague – dacă ăsta e într-adevăr numele lui, până la urmă – se prea poate că acest doctor Montague să folosească aceste femei pentru – ei bine – *experimente*. Știi tu, *experimente*, cum s-a mai întâmplat.

Pe sora lui Eleanor o măcina gândul la experimentele despre care auzise că le făceau acești doctori. Eleanor nu avea astfel de idei sau, dacă le avea, nu-i era frică. Eleanor, pe scurt, s-ar fi dus oriunde.

Theodora – acesta era numele întreg pe care-l folosea; schițele ei erau semnate „Theo“, iar pe ușa apartamentului, pe vitrina magazinului ei, în cartea de telefoane, pe hârtia cu antet și la baza portretului său fotografic pe care-l ținea deasupra șemineului, numele era întotdeauna doar Theodora –, Theodora nu era deloc ca Eleanor. Datoria și conștiinciozitatea erau pentru Theodora calități care aparțineau de drept Cercetașelor. Lumea Theodorei era una a deliciilor și culorilor pastel; ajunsese pe lista doctorului Montague deoarece atunci când intrase râzând în laborator, aducând cu sine o năvală de parfum floral, reușise cumva, amuzată și entuziasmată de propriul talent, să identifice corect optsprezece cărți de joc din douăzeci, cincisprezece cărți din douăzeci, nouăsprezece cărți din douăzeci, ridicate de un asistent în afara razei ei vizuale și auditive. Numele „Theodora“ strălucea în dosarele laboratorului, și astfel ajunse inevitabil în atenția doctorului Montague. Prima lui scrisoare o distrase pe Theodora, care-i răspunsese mai mult din curiozitate (cunoașterea superioară care-i indica simbolurile de pe cărțile de joc ridicate în afara razei sale vizuale o îndemna poate pe drumul spre Hill House), având de fapt intenția să refuze invitația. Totuși – poate din cauza acelui sentiment de neliniște, de urgență –, când sosise scrisoarea de confirmare a doctorului Montague, Theodora fusese tentată și cumva se aruncase orbește, nemotivat, într-o ceartă violentă cu prietena cu care împărțea apartamentul.

De ambele părți se rostiseră lucruri pe care doar timpul le mai putea șterge; Theodora distrusese, dinadins și cu sânge-rece, frumoasa figurină pe care prietena ei o sculptase, luând-o pe ea ca model, iar prietena ei rupsesse în bucăți, cu cruzime, volumul de Alfred de Musset pe care i-l dăruise Theodora la aniversare, stăruind cu înverșunare asupra paginii conținând dedicația iubitoare și glumeață. Aceste fapte erau, desigur, de neuitat, și până când aveau să poată râde împreună de ele trebuia să mai treacă un timp; în acea noapte Theodora îi scrisese doctorului Montague că-i accepta invitația, iar a doua zi plecase păstrând o tăcere glacială față de colocatară ei.

Luke Sanderson era un mincinos. Era și hoț. Mătușii lui, care era proprietara Hill House, îi plăcea să clarifice că nepotul ei avusese parte de cea mai bună educație, cele mai bune haine, cele mai bune gusturi și cei mai proști tovarăși dintre toți oamenii pe care-i cunoscuse ea; n-ar fi lăsat să-i scape nici o șansă de a-l pune la adăpost pentru câteva săptămâni. La insistențele ei, avocatul familiei îi explicase doctorului Montague că nu i se putea închiria casa pentru scopurile anunțate, sub nici o formă, fără prezența restrictivă a unui membru al familiei pe toată durata șederii sale, și e posibil ca la prima lor întâlnire doctorul să fi simțit în Luke un fel de putere sau un instinct felin de autoconservere, căci s-a arătat aproape la fel de nerăbdător ca doamna Sanderson să-l aibă pe Luke alături. În orice caz, Luke era amuzat, mătușa lui, recunoscătoare, iar doctorul Montague, mai mult decât satisfăcut. Doamna Sanderson îi mărturisise avocatului familiei că, oricum, în casă nu era mare lucru de furat pentru Luke. Argintăria veche avea ceva valoare, adăugă ea,

dar reprezenta o dificultate aproape insurmontabilă pentru Luke: era nevoie de multă energie să o furi și să o transformi în bani. Doamna Sanderson era nedreaptă față de Luke. Nu era deloc probabil ca Luke să dispară cu argintăria familiei, cu ceasul doctorului Montague sau cu brățara Theodoriei; tânărul era necinstit doar în măsura în care fura mărunțiș din portofelul mătușii lui și trișa la cărți. Era de asemenea înclinat să vândă ceasurile și porttigaretel pe care i le făceau cadou prietenele mătușii lui cu dragă inimă, îmbujorându-se drăgălaș. Într-o bună zi, Hill House avea să-i revină lui Luke, dar niciodată nu-i dăduse prin cap că avea să locuiască în ea.

3

- Pur și simplu nu cred că ar trebui să ia mașina, asta-i tot, spunea cu înverșunare cumnatul lui Eleanor.

- E pe jumătate mașina mea, zise Eleanor. Am plătit și eu la ea.

- Pur și simplu nu cred că ar trebui s-o ia, asta-i tot, insistă cumnatul ei. Își privea rugător soția. Nu e corect s-o folosească ea toată vara, iar noi să fim nevoiți să ne descurcăm fără.

- Carrie o conduce tot timpul, eu nici măcar nu am scos-o vreodată din garaj, spuse Eleanor. În afară de asta, voi o să fiți la munte toată vara, nu puteți să o folosiți *acolo*. Carrie, știi și tu că n-o să folosiți mașina în munți.

- Și dacă se îmbolnăvește sărăcuța Linnie sau mai știi eu ce? Și avem nevoie să o ducem la doctor?

- E pe jumătate mașina mea, stărui Eleanor. Intenționez s-o iau.

- Dar dacă s-ar îmbolnăvi chiar *Carrie*? Dacă nu putem să aducem un doctor și trebuie dusă la spital?

- O vreau. Intenționez s-o iau.

- Nu prea cred. Carrie vorbește încet, cu prudență. Nu știm unde te duci, nu? N-ai găsit de cuviință să ne spui foarte multe despre toate astea, nu? Nu văd cum aș putea accepta să te las să-mi împrumuți mașina.

- E pe jumătate mașina mea.

- Nu, spuse Carrie. N-ai voie.

- Exact. Cumnatul lui Eleanor încuviință din cap. Avem nevoie de ea, așa cum a zis și Carrie.

Carrie zâmbi ușor.

- Eleanor, eu nu mi-aș ierta-o niciodată dacă ți-aș împrumuta mașina și s-ar întâmpla ceva. De unde știm noi că ne putem încrede în acest doctoraș? Până la urmă, tu ești încă o femeie tânără, și mașina aia valorează o grămadă de bani.

- Haide, Carrie, că *doar l-am sunat* pe Homer de la biroul de credite și mi-a spus că tipul e respectat la o facultate sau alta...

- Desigur, avem *toate* motivele să presupunem că e un bărbat onest, replică sora ei încă zâmbind, dar Eleanor nu vrea să ne spună și nouă unde se duce sau cum să dăm de ea dacă vrem mașina înapoi; ar putea să i se întâmple ceva, și noi nici măcar n-am afla vreodată. Chiar dacă Eleanor, continuă ea pe un ton delicat, adresându-se ceștii de ceai, chiar dacă *Eleanor* e pregătită să fugă până la capătul pământului la invitația oricărui bărbat, *în continuare* nu există nici un motiv pentru care ar trebui să i se permită să-mi ia mașina.

- E pe jumătate mașina mea.